

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

شورای عالی سیاستگذاری حوزه علمیه قم
مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران
معاونت پژوهش

عنوان :

عوامل و موافع استقامت ورزی بارویکرد قرآنی

استاد راهنما :

دکتر محمد رضا مصطفی پور

استاد مشاور :

دکتر محمدحسین خلیلی

نگارنده :

زهرا حاویل

سال تدوین : ۱۳۹۴

تحمیدیه

حمد و سپاس مخصوص خداوندی است؛ که اولین معلم بشریت است. سپاس پروردگار را
که به ما توفیق عنایت کرد؛ تا در مسیر روشنگری و تبلیغ اخلاقی کلام الله گامی هرچند کوچک
برداریم.

تقدیم

این تحقیق که کاری بس کوچک در مقابل عنایات معصومین (علیهم السلام) است؛ به ارواح طبیه ایشان تقدیم میگردد که اگر فضل و کرم بزرگواران شامل حال من نبود ، توان تحصیل در مسیر قرآن و دین حق را نداشتمن.

تقدیر

از والدینم که از او ان زندگی مرا یاری نموده اند؛ نهایت تشکر را دارم و همچنین از همسر
مهربان و خیر خواه و دختر کوچکم که در این مدت مرا با حمایت های خود یاری نمودند کمال
تشکر و سپاس را دارم.

از استاد گرانقدر حجّة الاسلام جناب آقا دکتر محمد رضا مصطفی پور استاد راهنمای پایان
نامه و همچنین حجّة الاسلام جناب آقا دکتر محمد حسین خلیلی استاد مشاور، نهایت تشکر
رادارم. و از خداوند منان برای تمام بزرگوارانی که در این نوشته به بنده کمک کردند مؤفقت روز
افزون تحت لوای صاحب زمان(عجل الله تعالی) را خواستارم.

٣٥- مكارم شيرازی، ناصر و همکاران، تفسیر نمونه، ج: ١٠، ٢، ٣، ٦، ٧، ٨، ٩، ١٠، چاپ اول، تهران، دار الكتب الإسلامية، ١٣٧٤ ش.

٣٦- هاشمی رفسنجانی، اکبر، و برخیم حققان، تفسیر راهنمای، ج: ٢٠، ٢٨، ٣، ٤، ٦، ٧، ٨، ١٤، ١٦، ٢٠، چاپ پنجم، قم، بوزستان کتاب (انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم)، ١٣٨٦ ش.

منابع عربي

١- ابن عاشور، محمد بن طاهر، التحریر و التنویر، ج: ٢١، ٣، ١٠، ٢١، چاپ اول، بیروت، مؤسسه التاریخ، قرن ١٤.

٢- ابن جزی، محمد بن احمد، التسهیل لعلوم التنزیل، ج ١، محقق: عبدالله خالدی، چاپ: اول، بیروت، دار الارقم بن ابی الارقم، ١٤١٦ ق.

٣- ابوحیان، محمد بن یوسف، البحر المحيط فی التفسیر، ج ٢، چاپ اول، بیروت، دار الفکر، ١٤٢٠ ق.

٤- ابوزهرا، محمد، زهرة التفاسیر، ج : ٤، ٦، ٧، چاپ: اول، بیروت، دار الفکر، قرن : ١٤.

٥- اندلسی، ابن عطیه، عبدالحق بن غالب، المحرر الوجیز فی تفسیر الكتاب العزیز، ج ٥، ٣، محقق: عبدالسلام محمد عبدالشافی، چاپ: اول، بیروت، دارالکتب العلمیه، ١٤٢٢ ق.

٦- ابن ابی زمینی، محمد بن عبدالله، تفسیر ابن ابی زمینی ، چاپ: اول ، بیروت ، دار الكتب العلمية، ١٤٢٤ ق.

٧- المصطفوی، حسن، التحقیق فی کلمات القرآن الکریم، ج ٢، ٨، ٩، ٢، تهران، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ١٣٩٨ ش.

٨- ابن منظور، محمد بن مکرم، لسان العرب، ج : ٩، چاپ سوم، بیروت، دار صادر، ١٤١٤ ق.

٩- آلوسی، محمود، روح المعانی فی تفسیر القرآن العظیم، ج ٣، تحقیق : علی عبدالباری عطیه ، چاپ: اول، بیروت، دارالکتب العلمیه ، ١٤١٥ ق.

١٠- آبیاری، ابراهیم ، الموسوعة القرآنية ، ج ٩، چاپ اول، قاهره، مؤسسه سجل العرب، ١٤٠٥ ق.

١١- آل سعدی، عبدالرحمن بن ناصر، تیسیر الکریم الرحمن، چاپ دوم، بیروت، مکتبة النہضۃ العربیۃ، ١٤٠٨ ق.

١٢- بغوی، حسین بن مسعود، معالم التنزیل فی تفسیر القرآن ، محقق: عبدالرزاق المهدی، ج ٣، چاپ: اول، بیروت، دار احیاء التراث العربی، ١٤٢٠ ق.

١٣- بلخی، مقاتل بن سلیمان ، تفسیر مقاتل بن سلیمان محقق: عبد الله محمود شحاته چاپ: اول، بیروت، دار إحياء التراث، ١٤٢٣ ق.

١٤- بیضاوی، عبد الله بن عمر، أنوار التنزیل و أسرار التأویل، ج ٣، ٢، چاپ اول، بیروت، دار احیاء التراث العربی، ١٤١٨ ق.

- ١٥ - ثعالبى، عبدالرحمن بن محمد، جواهر الحسان فى تفسير القرآن، محقق: محمد على عوض عادل احمد عبدالموجود، ج٥، چاپ: اول، بيروت، دار احياء التراث العربي، ١٤١٨ق.
- ١٦ - ثعلبى نيشابورى، ابو اسحاق احمد بن ابراهيم ، الكشف و البيان عن تفسير القرآن ، محقق : ابو محمد بن عاشور، ج ٥ ، چاپ: اول، بيروت ، دار احياء التراث العربي ، ١٤٢٢ق.
- ١٧ - جمل، سليمان بن عمر ، الفتوحات الإلهية بتوضيح تفسير الجلالين، ج ٢، چاپ: اول ، بيروت ، دار الكتب العلمية، ١٤٢٧ق.
- ١٨ - حجازى، محمد محمود ، التفسير الواضح ، ج ١، چاپ: دهم ، بيروت، دار الجيل الجديد، ١٤١٣ق.
- ١٩ - حوى، سعيد ، الاساس فى التفسير ، ج ٢، ٣، ٥ ، چاپ ششم ، قاهره ، دار السلام ، ١٤٢٤ق.
- ٢٠ - حسينى شيرازى ، سيد محمد ، تقریب القرآن إلى الأدھان ج ٢، چاپ اول ، بيروت، دار العلوم ، ١٤٢٤ق.
- ٢١ - _____ تبیین القرآن ، چاپ: دوم، بيروت، دار العلوم، ١٤٢٣ق.
- ٢٢ - حائرى تهرانى ، میرسید على ، مقتنيات الدرر و ملتقاطات الشمر، ج: ٨، ١١، چاپ اول، تهران ، دار الكتب الاسلامية، ١٣٧٧ش.
- ٢٣ - خطيب، عبدالكريم، التفسير القرآنى للقرآن ، ج ١١، چاپ: اول ، بيروت دار الفكر العربي ، قرن: ١٤.
- ٢٤ - خفاجى، احمد بن محمد عناية القاضى و كفایة الراضى ، ج ٤ ، چاپ: اول، بيروت ، دار الكتب العلمية، ١٤١٧ق.
- ٢٥ - دخيل، على بن محمد، الوجيز فى تفسير الكتاب العزيز، ج ١، چاپ دوم، بيروت، دار التعارف للمطبوعات، ١٤٢٢ق.
- ٢٦ - دروزة، محمد عزت ، التفسير الحديث، ج ٣، چاپ: دوم، قاهره ، دار احياء الكتب العربية، ١٣٨٣ق.
- ٢٧ - راغب اصفهانى ، حسين بن محمد ، مفردات الالفاظ القرآن ، ج ٢، ١، ٢، بيروت، دار القلم ، ١٤١٢ق.
- ٢٨ - وهبة بن مصطفى ، التفسير المنير فى العقيدة و الشريعة و المنهج ، ج: ٣، ٩، ٥، ٢، ١٠، ١٣، چاپ: دوم ، بيروت- دمشق ، دار الفكر المعاصر ، ١٤١٨ق.
- ٢٩ - زمخشري، محمود ، الكشاف عن حقائق غوامض التنزيل، ج ١، چاپ: سوم، بيروت، دار الكتاب العربي ، ١٤٠٧ق.
- ٣٠ - سمیح ، عاطف زین، التفسیر الموضوعی للقرآن الكريم ، ج ١٥، چاپ: اول ، بيروت- قاهره ، دار الكتاب اللبناني- دار الكتاب المصري، قرن: ١٥.
- ٣١ - سبزواری نجفی، محمد بن حبیب الله، التجدد فی تفسیر القرآن المجید، ج ٣، چاپ اول، بيروت، دار التعارف للمطبوعات، ١٤٠٦ق.

- ٣٢-____، ارشاد الاذهان الى تفسير القرآن ، چاپ: اول، بيروت ، دار التعارف للمطبوعات، ١٤١٩ ق.
- ٣٣- سمرقندی، نصر بن محمد بن احمد ، بحر العلوم، ج ١، چاپ اول، بيروت، دار الفكر، قرن : ٤ .
- ٣٤- شاذلی، سید بن قطب بن ابراهیم ، فی ظلال القرآن، ج ٥,١، چاپ: هدفهم ،بيروت - قاهره دارالشروع، ١٤١٢ ق.
- ٣٥- صادقی تهرانی، محمد، الفرقان فی تفسیر القرآن بالقرآن، ج ٧، چاپ: دوم، قم انتشارات فرهنگ اسلامی، ١٣٦٥ ش.
- ٣٦- صاوی، احمدبن محمد، حاشیة الصاوی علی تفسیرالجلالین، ج ١، چاپ چهارم ،بيروت،دار الكتب العلمیة ١٤٢٧ ق.
- ٣٧- صابونی، محمد علی، صفوہ التفاسیر تفسیر للقرآن الكريم ، ج ٣، چاپ اول، بيروت ، دار الفكر، ١٤٢١ ق.
- ٣٨- طنطاوی، محمد ،التفسیر الوسيط للقرآن الكريم، ج ١,٦، چاپ اول ، قاهره،دار نهضه مصر للطبعه والنشر، قرن ١٤.
- ٣٩- طوسی، محمد بن حسن، التبیان فی تفسیر القرآن محقق: احمد قصیر عاملی، ج: ٣,١، چاپ: اول، بيروت، دار احیاء التراث العربي، قرن: ٥.
- ٤٠- طیب، عبدالحسین، اطیب البیان فی تفسیر القرآن، ج ٦، چاپ دوم، تهران، انتشارات اسلام، ١٣٧٨ ش.
- ٤١- طباطبایی ،محمد حسین، المیزان فی تفسیر القرآن، ج ١,٢,٤,٩,١٠,١١,١٩، چاپ پنجم،قم، دفتر انتشارات اسلامی جامعه‌ی مدرسین حوزه علمیه، قم ، ١٣٧٤ ش.
- ٤٢- طبری، ابو جعفر محمد بن جریر، جامع البیان فی تفسیر القرآن، ج ١٣,٢٥، چاپ: اول ، بيروت ، دار المعرفه ، ١٤١٢ ق.
- ٤٣- طرحی، فخر الدین بن محمد، مجمع البحرين ، ج ١، محقق: احمد حسینی اشکرودی، چاپ سوّم، تهران، مرتضوی، ١٣٧٥ ش
- ٤٤- عروسی حویزی، علی بن جمعه، تفسیر نور الثقلین ، ج ١، محقق: هاشم رسولی محلاتی ، چاپ: چهارم، قم، انتشارات اسماعیلیان ، ١٤١٥ ق.
- ٤٥- قرطبی ، محمد بن احمد، الجامع لأحكام القرآن، ج ٩، چاپ: اول، تهران، انتشارات ناصر خسرو، ١٣٦٤ ش.
- ٤٦- فضل الله، محمدحسین، تفسیر من وحی القرآن، ج ٦,٢٠، چاپ دوم،بيروت،دارالملاک للطبعه والنشر، ١٤١٩ ق.
- ٤٧- فيض کاشانی، ملا محسن ، الا صفى فی تفسیرالقرآن، ج ١، محقق: محمدحسین درایتی و نعمتی، محمدرضا چاپ: اول ،قم ، مركز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی، ١٤١٨ ق.

- ٤٨- چاپ پنجم، قم ، دفتر انتشارات اسلامی جامعه‌ی مدرسین حوزه علمیه قم ،۱۳۷۴ش.
- ٤٩- فيضی دکنی ،ابوالفضل ، سواطع الالهام فی تفسیر القرآن ،محقق: مرتضی آیت الله زاده شیرازی، ج ۲، چاپ: اول ،قم، ناشر: دارالمنار، ۱۴۱۷ق.
- ٥٠- فخر رازی، محمد بن عمر ،مفایح الغیب، ج ٩، ١٦، ١٧، ٢٥. چاپ سوم ،بیروت ، دار احیاء التراث العربی، ۱۴۲ق.
- ٥١- قمی مشهدی، محمد بن محمدرضا، تفسیر کنز الدقائق و بحر الغرائب، ج ٣، ٦، ٥، ٣ ، محقق حسین درگاهی، چاپ: اول، تهران ،سازمان چاپ و انتشارات وزارت ارشاد اسلامی، ۱۳۶۸ش.
- ٥٢- کرمی حوزی،محمد،تفسیر لكتاب الله المنیر،ج ١، ٢، ٣، چاپ اول،قم،چاپخانه علمیه، ۱۴۰۲ق.
- ٥٣- کاشانی، ملا فتح الله ، زبدۃ التفاسیر، ج ٢، ٣، چاپ اول، قم ،بنياد معارف اسلامی، ۱۴۲۳ق .
- ٥٤- گتابادی،سلطان محمد، تفسیر بیان السعاده فی مقامات العباده، ج ٢، چاپ: دوم، بیروت ، مؤسسه الأعلمی للمطبوعات، ۱۴۰۸ق.
- ٥٥- ماوردی، علی بن محمد ، النکت و العيون ،ج ١، چاپ: اول ،بیروت ،دار الكتب العلمیة، قرن: ٥.
- ٥٦- مغنية، محمد جواد ، التفسیر المبین، چاپ سوم ،قم ،بنياد بعثت، قرن: ١٤.
- ٥٧- مکارم شیرازی،ناصر،الأمثال فی تفسیر كتاب الله المنزل، ج ٢، ٣، ٥، ٧، چاپ اول، قم،ناشر مدرسه امام علی بن ابی طالب، ۱۴۲۱ق.
- ٥٨- مظہری ، محمد ثناء الله ، التفسیر المظہری،محقق: غلام نبی تونسی،ج ١، چاپ: اول، پاکستان، مکتبہ رشدیہ، ۱۴۱۲ق.
- ٥٩- محلی، جلال الدین و سیوطی، جلال الدین، تفسیرالجاللین، محقق : عبدالرحمن بن ابی بکر سیوطی ، چاپ: اول بیروت، مؤسسه النور للمطبوعات، ۱۴۱۶ق.
- ٦٠- ملاحویش آل غازی، عبدالقادر، بیان المعانی ، ج ٤، چاپ: اول، دمشق، مطبعة الترقی، ۱۳۸۲ق.
- ٦١- میدی، احمد بن، محمد کشف الأسرار و عدۃ الأبرار، تحقیق: علی اصغر حکمت، ج ٢، چاپ: پنجم، تهران، انتشارات امیر کبیر، ۱۳۷۱ش.
- ٦٢- موسوی سبزواری، سیدعبد الاله موهاب الرحمن فی تفسیر القرآن، ج ٩، چاپ دوم بیروت موسسه اهل بیت(ع) ۱۴۰۹ق.
- ٦٣- نخجوانی،نعمت الله بن محمود،الفوائح الالهیة والمفاتیح الغبییة،ج ١، ٢، چاپ اول، مصر، دار رکابی للنشر، ۱۹۹۹

- ٦٤- نیشابوری، نظام الدین حسن بن محمد، تفسیر غرائب القرآن و رغائب الفرقان، ج ٢، چاپ اول، بیروت، دارالکتب العلمیه، ١٤١٦ق.
- ٦٥- نووی جاوی، محمد بن عمر، مراح لبید لکشف معنی القرآن المجید، محقق: محمد أمین الصناوی، ج ١، ٢، چاپ: اول، بیروت، دارالکتب العلمیه، ٤١٧ق.

مقالات

- ١- محمد، میر حسینی، «استقامت و پایداری در قرآن»، ادبیات پایدار، شماره سوم، پاییز ١٣٨٩،
- ٢- ابوطالب، عبدالهی، نگرشی بر استقامت پیامبر در قرآن، مجله بینات، شماره ٥٨، ١٣٨٩ش

منابع دیجیتالی

- ١- جامع تفاسیر نور، نسخه ٢/٥، دائرة المعارف چندسانه‌ای قرآن کریم.
- ٢- جشنواره ملی ملکوت، نخستین دوره با محوریت کتاب صورت و سیرت انسان در قرآن.
- ٣- شجره طوبی، مرکز تحقیقات علوم اسلامی.
- ٤- نرم افزار اخلاق اسلامی، مرکز تحقیقات علوم اسلامی نور.